

Економічні науки

УДК 336.2

Швабій Костянтин Іванович

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фіскального адміністрування
Державний податковий університет*

Shvabii Kostiantyn

*Doctor of Economics, Professor,
Professor of the Department of Fiscal Administration
State Tax University*

ORCID: 0000-0002-4837-391X

Німак Ярослав Олександрович

*здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Державного податкового університету*

Nimak Yaroslav

*Student of the second (Master's) Level of the
State Tax University*

ORCID: 0009-0000-2611-168X

**ОЦІНКА АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК
КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ: АНАЛІЗ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ
EVALUATION OF PROFIT TAX ADMINISTRATION OF
COMMERCIAL BANKS: ANALYSIS AND RECOMMENDATIONS**

Анотація. Ця стаття, детально аналізує ефективність та виклики системи адміністрування податку на прибуток комерційних банків. Основна увага у статті приділяється оцінці ефективності існуючої системи оподаткування прибутків у комерційному банківському секторі. Досліджуються різні проблемні аспекти, включаючи вплив оподаткування

прибутків на фінансове здоров'я банків та ширше на економіку. Також в статті розглядаються потенційні стратегії покращення системи оподаткування для забезпечення більшої стабільності та ефективності в діяльності банківського сектору.

Основні теми статті включають оцінку поточного стану системи адміністрування податку на прибуток і виявлення існуючих проблем та викликів. Наголошується на необхідності стратегічних рекомендацій щодо покращення та оптимізації системи. Стаття також заглиблюється у ширші наслідки оподаткування прибутків на фінансовий стан банків та економіку, підкреслюючи його значущість у фіскальному середовищі.

Крім того, дослідження сприяє розумінню динамічної взаємодії між податковими політиками та розвитком банківського сектору. Воно пропонує уявлення про складності адміністрування податків у контексті зміни економічних, технологічних та фінансових ринкових умов. Звертаючись до цих викликів, стаття прагне інформувати економістів, фінансових експертів, державні органи та банківські установи про критичні аспекти оподаткування, які впливають на банківську діяльність та загальне функціонування фінансової системи.

Загалом, цей всебічний аналіз має на меті покращити розуміння адміністрування податку на прибуток у комерційних банках, надаючи цінні рекомендації для розробників політики та банківських професіоналів щодо оптимізації податкової системи для кращих економічних результатів. Аналіз покращує розуміння впливу фіскальної політики на економіку, а також вказує на важливість урахування глобальних тенденцій та внутрішніх факторів в контексті податкового регулювання. Стаття відкриває перспективи для подальших досліджень в галузі податкової політики, зокрема у сфері банківської діяльності, та закликає до розробки більш гнучких та ефективних підходів в управлінні податковими системами.

Звернення до цих аспектів дозволить посилити роль банківського сектору як ключового фактору у стабілізації та розвитку економіки, сприяючи створенню сприятливого інвестиційного клімату та підвищенню загальної конкурентоспроможності країни на міжнародному рівні.

Ключові слова: *оподаткування прибутку, комерційні банки, ефективність адміністрування податку, фінансовий стан банків, стратегічні рекомендації, оцінка ефективності, виклики та проблеми, оптимізація податкової системи.*

Summary. *This article analyzes in detail the efficiency and challenges of the income tax administration system of commercial banks. The main focus of the article is on evaluating the effectiveness of the existing system of income taxation in the commercial banking sector. Various problematic aspects are explored, including the impact of income taxation on the financial health of banks and the wider economy. The article also considers potential strategies for improving the taxation system to ensure greater stability and efficiency in the banking sector.*

The main topics of the article include an assessment of the current state of the income tax administration system and identification of existing problems and challenges. The need for strategic recommendations to improve and optimize the system is emphasized. The article also delves into the wider implications of income taxation on the financial health of banks and the economy, highlighting its importance in the fiscal environment.

In addition, the study contributes to the understanding of the dynamic interaction between tax policies and the development of the banking sector. It offers insight into the complexities of tax administration in the context of changing economic, technological and financial market conditions. Addressing these challenges, the article seeks to inform economists, financial experts, government agencies and banking institutions about the critical aspects of taxation that affect banking and the overall functioning of the financial system.

Overall, this comprehensive analysis aims to improve the understanding of corporate bank income tax administration, providing valuable recommendations for policymakers and banking professionals to optimize the tax system for better economic outcomes. The analysis improves the understanding of the impact of fiscal policy on the economy, and also points to the importance of taking into account global trends and domestic factors in the context of tax regulation. The article opens perspectives for further research in the field of tax policy, in particular in the field of banking activity, and calls for the development of more flexible and effective approaches in the management of tax systems.

Addressing these aspects will make it possible to strengthen the role of the banking sector as a key factor in the stabilization and development of the economy, contributing to the creation of a favorable investment climate and increasing the country's overall competitiveness at the international level.

***Key words:** profit taxation, commercial banks, efficiency of tax administration, financial condition of banks, strategic recommendations, efficiency assessment, challenges and problems, optimization of the tax system.*

Постановка проблеми. Тема оцінки ефективності та адміністрування податку на прибуток комерційних банків є вельми актуальною, оскільки фінансовий сектор має величезний вплив на економіку країни. Система оподаткування прибутку банків впливає на їхню стабільність, розвиток та може мати значний вплив на фінансову систему в цілому.

Аналіз ефективності цієї системи стає дуже важливим у контексті змін в економіці, технологіях та фінансових ринках. Зрозуміння та вдосконалення цього аспекту може сприяти збалансованому розвитку банківського сектору, забезпеченню конкурентоспроможності та стійкості фінансової системи в умовах сучасного економічного середовища.

Стаття на цю тему буде корисною для економістів, фінансистів, урядових установ, а також для банківських інституцій, оскільки вона

зосереджується на ключових аспектах оподаткування, які впливають на діяльність банків та функціонування фінансової системи в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зазвичай дослідження в області оподаткування прибутку комерційних банків фокусуються на ефективності поточних систем оподаткування, аналізуючи їхній вплив на фінансовий стан банків та економіку в цілому.

Наразі деякі з основних викликів у цьому напрямку включають адаптацію податкових систем до швидких змін у фінансовій технології та ринкових умовах, оптимізацію ставок оподаткування для забезпечення справедливості та стимулювання економічного розвитку, а також пошук балансу між спрощенням оподаткування та збереженням необхідної доходності для урядових бюджетів.

Деякі з відомих науковців, які займалися дослідженням аспектів оподаткування прибутку комерційних банків, можуть включати Е. Кейна [1], П. Самуелясона [2], М. Фрідмана [3], Ж. Стигліца [4] та М. Фелдаштейна [5]. Вони розглядали різні аспекти фінансів, економіки та податкової системи, що стосуються функціонування банків та їхнього оподаткування.

Українські вчені, такі як О. Бондаренко [6], Г. Чепелюк [7], також мають дослідження або публікації на тему ефективності та адміністрування податку на прибуток комерційних банків в Україні.

Продовження досліджень в цій області спрямоване на розуміння динаміки розвитку банківського сектору в умовах змін, розробку більш ефективних податкових стратегій та забезпечення фінансової стабільності в умовах еволюції фінансових ринків.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета даної статті полягає у вивченні, аналізі та оцінці ефективності системи оподаткування прибутку комерційних банків. Основні цілі включають розкриття сучасного стану цієї системи, виявлення проблем та викликів, що

існують у неї, а також надання конкретних рекомендацій для її поліпшення та оптимізації.

Це дослідження має декілька такі цілі:

1. Аналіз сучасного стану системи адміністрування податку на прибуток комерційних банків для виявлення поточних проблем та недоліків.

2. Оцінка ефективності системи оподаткування для визначення того, наскільки ефективно вона працює у сучасних умовах.

3. Виявлення викликів, з якими стикається система адміністрування податку для з'ясування основних проблем, що потребують уваги.

4. Аналіз проблем та труднощів, які виникають у комерційних банках через податкове законодавство для оцінки його впливу на фінансову діяльність банків.

5. Формулювання стратегічних рекомендацій щодо удосконалення системи адміністрування податку на прибуток для підвищення ефективності його впровадження.

6. Запропонування можливих шляхів вирішення проблем із системою оподаткування, спрямованих на покращення фінансового стану банків.

7. Підвищення усвідомлення професійного співтовариства та державних структур щодо проблем та можливих шляхів вдосконалення системи оподаткування банків.

Дослідження цієї теми дозволить нам глибше розібратися у складнощах та проблемах, які виникають у системі оподаткування банків. Ми зможемо зробити порівняльний аналіз зарубіжного досвіду та запропонувати конкретні стратегії для вирішення цих питань у контексті української системи. Результатом буде покращення ефективності оподаткування банків та підвищення їх фінансової стійкості, що сприятиме зростанню фінансової стабільності та розвитку банківської системи загалом.

Виклад основного матеріалу дослідження. У національній економіці, комерційні банки відіграють роль фінансових посередників, збираючи кошти від суб'єктів ринку і направляючи їх у сектори з нестачею ресурсів з метою збільшення свого прибутку.

Також, як платники податків, банки підлягають регулярному податковому контролю з метою сплати податків у відповідний бюджет. Вони повинні самостійно розраховувати і сплачувати різні податки і збори відповідно до вимог Податкового кодексу України та подавати відповідну звітність компетентним органам [8].

У сфері оподаткування банки виконують подвійну роль. З одного боку, вони є платниками податків, а з іншого - виступають як податкові агенти. Однак відсутність законодавства, що регулює оподаткування банківської сфери в Україні, ускладнює оподаткування прибутку банків.

Податок на прибуток є загальнодержавним податком, який оплачується за прибуток, отриманий в усіх видів діяльності в межах і поза межами України. Обчислення податкового об'єкта для банків має свої відмінності через специфіку їх діяльності [9].

Зниження ставки податку на прибуток з 30% до 18% у 2015 році, як передбачено Податковим кодексом України, є важливим кроком для зменшення податкового навантаження на банки.

Об'єктом оподаткування для комерційних банків наразі є різноманітні операції, такі як форфейтинг, факторинг, трастові операції, оренда майна, зберігання цінностей, транспортування готівки, послуги зв'язку, консультаційні, правові та інші послуги [10].

Податкова політика банку охоплює заходи, спрямовані на мінімізацію банківських ризиків з метою забезпечення його стабільності. Податковий кодекс України регулює відносини оподаткування, встановлюючи правила сплати податків та зборів, контролюючі органи та відповідальність за порушення законодавства.

Оподаткування впливає на банківську діяльність через прямі та непрямі чинники. Прямі чинники безпосередньо впливають на банки, в той час як непрямі спрямовані на інші види діяльності, що впливають на функціонування банків.

Банки виступають як платники податків, сплачуючи різноманітні податки та збори відповідно до законодавства, і як податкові агенти, що нараховують і сплачують податки від імені і за рахунок інших суб'єктів оподаткування.

Податки є важливим елементом фінансової системи, забезпечуючи формування грошових доходів держави для здійснення її функцій – соціальних, економічних, управлінських та інших.

Система адміністрування податку на прибуток комерційних банків може бути ефективною до певної міри, але завжди існує потенціал для поліпшень. Деякі аспекти, які визначають ефективність:

1. **Транспарентність:** чим більш зрозуміла та прозора система оподаткування, тим простіше банкам дотримуватися правил і сплачувати податки.

2. **Адаптабельність:** податкові правила повинні враховувати зміни у фінансових ринках та банківській сфері, щоб уникнути непотрібних обмежень або недоліків у системі оподаткування.

3. **Справедливість:** ефективна система оподаткування має бути справедливою для всіх банків та враховувати їхні можливості та внесок у розвиток економіки.

4. **Моніторинг і контроль:** здатність перевіряти і контролювати сплату податків забезпечує дотримання законів і зменшує можливість ухилення від оподаткування.

5. **Адміністративна простота:** коли процес адміністрування податків складний або недостатньо зрозумілий, це може призвести до помилок у визначенні обсягів оподаткованого прибутку.

Хоча система може мати свої переваги, є певні моменти, які потребують постійного вдосконалення та адаптації до змін в економіці та банківському секторі.

Згідно з Податковим кодексом України, великим платником податків вважається юридична особа, у якої обсяг доходу за останні чотири податкові квартали перевищує еквівалент 50 мільйонів євро, або загальна сума сплачених податків до Державного бюджету перевищує еквівалент 1,5 мільйона євро. Реєстр великих платників податків на 2022 рік включає 1340 юридичних осіб.

Для платників податку на прибуток підприємств, які не увійшли до цього Реєстру, механізм відображення податкових збитків залишається незмінним. Це означає, що платник може скористатися можливістю зменшення фінансового результату на суму минулих від'ємних обсягів оподаткування за результатами відповідного податкового періоду відповідно до вимог Податкового кодексу України [8].

Система адміністрування податку на прибуток в банківській галузі стикається з різними викликами:

1. Складність правил: податкові правила можуть бути складними і змінюватися з часом, що створює труднощі у точному їх виконанні та розумінні.

2. Неоднозначність інтерпретації: деякі аспекти податкових законів можуть мати різні інтерпретації, що ускладнює процес відповідності банківських операцій податковим вимогам.

3. Невизначеність ринкових умов: зміни у фінансовому ринку можуть впливати на прибутковість банків та важко прогнозувати податкові виплати.

4. Потреба у стабільних правилах: банкам потрібна стабільність у податкових правилах, аби розробляти ефективні стратегії та уникати непевності.

5. Міжнародні стандарти: відповідність міжнародним стандартам також становить виклик для системи оподаткування, оскільки банки часто мають відносини з різними юрисдикціями.

6. Боротьба з ухиленням від сплати податків: ефективне управління оподаткуванням вимагає постійної боротьби з ухиленням від сплати податків та шахрайством.

Ці виклики потребують постійного удосконалення системи оподаткування, спрямованого на більшу прозорість, ефективність та адаптацію до змін в економічному середовищі [11].

Протягом перших дев'яти місяців 2023 року платоспроможні банки в Україні зареєстрували чистий прибуток у розмірі 109,9 мільярдів гривень, що порівняно з аналогічним періодом минулого року, коли цей показник становив лише 7,4 мільярда гривень.

Головним чинником, який визначив прибутковість сектору, лишається зростання процентних доходів, особливо від високоліквідних активів.

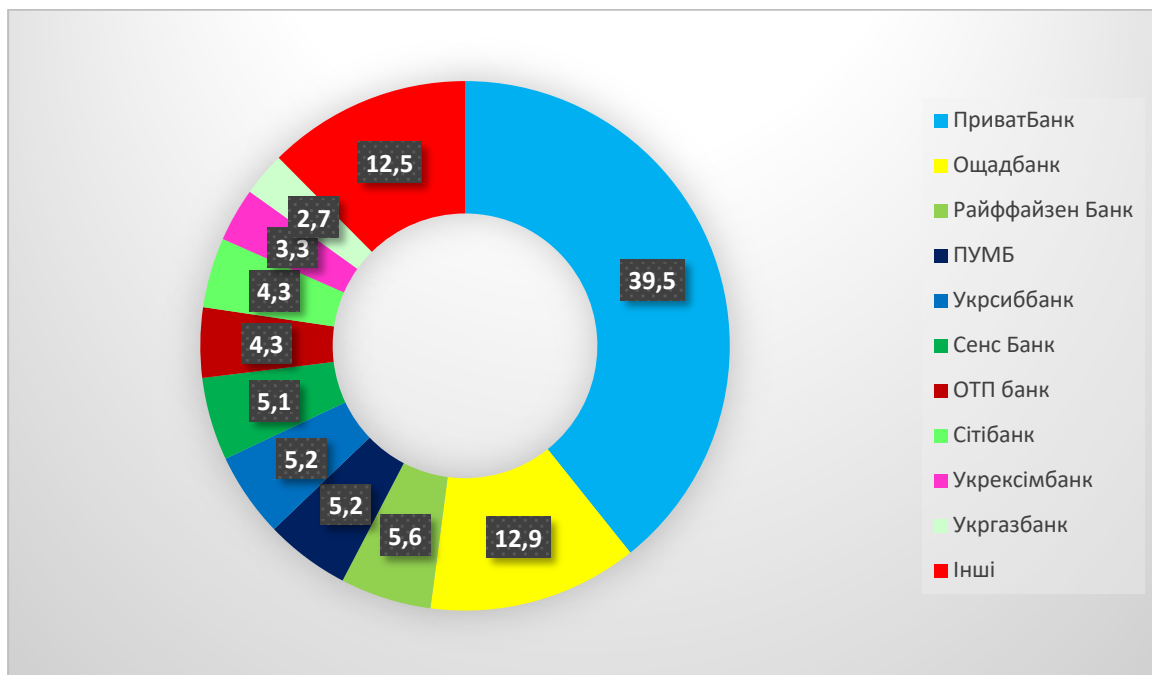

Рис. 1. Рейтинг найприбутковіших банків України

Джерело: складено автором за матеріалами [16]

У цей період операційний дохід банків зріс на 17,9% порівняно з минулим роком, а чистий процентний дохід виріс на 38,7% в порівнянні з періодом січень-вересень попереднього року. Навіть при збільшенні процентних витрат через підвищення процентних ставок за депозитами, процентні доходи збільшилися значно.

Чистий комісійний дохід в цей період також зріс на 5,4% порівняно з аналогічним періодом минулого року. Хоча темп його зростання сповільнювався, особливо через невелике зростання операцій з платіжними картками.

Чистий операційний прибуток до відрахувань у резерви збільшився на 23,9% до 139 мільярдів гривень. Відрахування в резерви під збитки від активних операцій зменшилися на 94,2% порівняно з показниками минулого року, утворивши загалом резерви під кредити на 104 мільярди гривень.

Рентабельність капіталу сектору на 1 жовтня 2023 року становила 56,9%, порівняно з 4,3% за аналогічний період минулого року. За цей час нарахований податок на прибуток перевищив відповідний річний показник історично найприбутковішого 2021 року.

Станом на 1 жовтня 2023 року лише шість з 63 платоспроможних банків були збитковими, з невеликим загальним збитком у 155 мільйонів гривень.

Згідно з попередніми оцінками стійкості, банки в цілому адекватно оцінюють кредитні ризики, але можливі коригування оцінки активів та утворених резервів окремими установами можуть вплинути на річні показники прибутковості.

Верховна Рада ухвалила у другому читанні законопроект, який регламентує оподаткування банків в Україні. Основні зміни стосуються податкової ставки на прибуток для банків. Ця ставка підвищиться зі стандартних 18% до 25%. Ця відповідна норма буде діяти починаючи з 1 січня 2024 року [12].

Окремо в законопроекті передбачається встановлення підвищеної ставки податку на прибуток на 2023 рік - 50%. Фактично ця норма буде застосовуватися зворотно.

Також ця норма не дозволяє банкам зменшувати основу оподаткування за поточний рік через збитки, отримані у попередніх податкових періодах. Це право банків знову буде доступним з 1 січня 2024 року.

Причини введення додаткового податку для банків, особливо на 2023 рік, очевидні: нестача бюджетних коштів. Оскільки для оподаткування на прибуток податковий період – квартал, банки вже у листопаді сплатили податок за 2023 рік за ставкою 18% за більшу частину року.

Після введення цього закону, банки мають переглянути свої податкові зобов'язання за весь 2023 рік. Це означає застосування ставки 50% замість 18% до їхнього прибутку та додавання збитків минулих періодів до бази оподаткування, якщо ці збитки зменшували прибуток у 2023 році.

У разі збільшення розміру податкового зобов'язання після перерахунків, банки повинні будуть внести різницю до бюджету протягом 60 днів після завершення 2023 року, до 1 березня 2024 року.

Оскільки основна частина прибутків у банківській системі вже зосереджена в державних банках, підвищення ставки податку саме для них не суттєво вплине на бюджет.

Комерційні банк за перші дев'ять місяців 2023 року заробили 49 мільярдів гривень до оподаткування. З цієї суми вони можуть доплатити лише 16 мільярдів гривень податку при ставці 50%. Ймовірно, загальна сума податкових платежів комерційними банками за весь 2023 рік складе приблизно 15-20 мільярдів гривень.

Національний банк підтримав ідею додаткового оподаткування банків, можливо, через свій внесок у їхні надприбутки. За наполяганням Національного банку, депутати вирішили збільшити не лише податок на

процентні доходи, а й загальний податок на прибуток підприємств для банків, уникнувши можливості, що банки могли б просто підвищити комісії для своїх клієнтів.

Також НБУ висловив підтримку ретроспективному підвищенню податку на прибуток за 2023 рік. Офіційний коментар Нацбанку стверджує, що підвищення ставки податку на прибуток до 50% за результатами діяльності у 2023 році вважається прийнятним, враховуючи його одноразовий та винятковий характер. У той же час, у Нацбанку вказують, що розглядають занепокоєння щодо сталого підвищення оподаткування прибутків банків (до 25%) та вважають за необхідне переглянути таке рішення у майбутньому, особливо під час розробки Національної стратегії доходів згідно вимог МВФ [16].

Велика війна спричинила значні втрати у банківських кредитних портфелях і примусила банки виконати великі відрахування до резервів. Однак більшість таких відрахувань відбулися у 2022 році, тому підвищення ставок податку не має вплинути на стійкість системи. Це принаймні відповідно до думки регулятора [13; 15].

Аналітики водночас не виключають, що до кінця 2023 року банки можуть збільшити розмір своїх резервів, використовуючи цьогорічний прибуток для підвищення власної стійкості.

Для забезпечення довгострокової стабільності банкам може знадобитися уважніше оцінювати якість своїх активів та, за потреби, збільшувати відрахування в резерви за активами у четвертому кварталі 2023 року. Це може призвести навіть до того, що річний прибуток деяких банків буде меншим, ніж той, що був упродовж перших дев'яти місяців цього року.

Покращення системи адміністрування податку на прибуток у банківській галузі вимагає кількох ключових заходів:

1. Уніфікація і спрощення правил: розробка більш однозначних та зрозумілих правил оподаткування, що допоможе уникнути неоднозначності та різних інтерпретацій.

2. Більша прозорість: створення та публікація чітких гайдлайнів із застосування податкових правил у банківській сфері.

3. Автоматизація та цифровізація: використання технологій для автоматизації обліку та звітності, що спростить процеси податкового обліку для банків.

4. Партнерство з регуляторами: збільшення співпраці між банками та податковими органами для регулярного обміну інформацією, відслідковування змін у законодавстві та розуміння потреб обох сторін.

5. Стійкість до змін: системи, які можуть швидко адаптуватися до змін в законодавстві або умовах ринку, важливі для забезпечення ефективності оподаткування.

6. Підвищення компетентності: забезпечення належної підготовки та освіти для податкових служб та банківських фахівців для кращого розуміння податкових аспектів у фінансовому секторі.

7. Активна комунікація: взаємне спілкування між урядовими органами, регуляторами та банками для постійного вдосконалення правил та забезпечення відповідності нормативам [14; 11].

Ці заходи можуть сприяти покращенню ефективності системи адміністрування податку на прибуток у банківській сфері, зробити її більш прозорою та стійкою до змін.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Система адміністрування податку на прибуток у банківській галузі потребує постійного вдосконалення та оптимізації для забезпечення ефективності та прозорості фіскальних процесів. Це включає уніфікацію правил оподаткування, використання технологій для автоматизації та підвищення компетентності фахівців у цій галузі.

Покращення адміністрування податку на прибуток у банківській сфері не лише сприятиме більшій ефективності фіскальних процесів, але й сприятиме стійкості системи та забезпечить відповідність її дій нормативам та законодавству.

Згідно поточного стану банківської системи та попередніх оцінок її стійкості, банки мають потужність активно підтримувати бюджет країни без загрози для макроекономічної та фінансової стабільності. Одноразові виплати підвищеного податку не перешкоджають банкам залишатися прибутковими у майбутньому, відповідати новим капітальним вимогам з впровадженням стандартів ЄС в Україні та мати можливість кредитної підтримки економічного відновлення.

Перспективи подальших досліджень у цій області включають аналіз впливу вдосконалення системи адміністрування податку на прибуток на фінансовий стан банків, вивчення ефективності впровадження нових підходів до оподаткування у цьому секторі, а також дослідження впливу податкових реформ на фінансову стабільність країни в цілому.

Зокрема, дослідження можуть охоплювати ефективність впровадження нових ставок податків на прибуток для різних категорій банків, вивчення впливу податкових ставок на кредитну політику та фінансові ризики банківської системи, а також аналіз взаємозв'язку податкової політики та стійкості фінансової системи в умовах економічних змін та кризових ситуацій.

Література

1. Kan E. Masters of Illusion: Bank and Regulatory Accounting for Losses in Distressed Banks. 2020. URL: https://www.researchgate.net/publication/345364543_Masters_of_Illusion_Bank_and_Regulatory_Accounting_for_Losses_in_Distressed_Banks (дата звернення: 01.12.2023).

2. Samuelson P. A. Foundations of Economic Analysis. 1983. URL: <https://www.hup.harvard.edu/books/9780674313033> (дата звернення: 01.12.2023).
3. Halton C. K-Percent Rule: What It is, How It Works. 2023. URL: <https://www.investopedia.com/terms/k/k-percent-rule.asp> URL: (дата звернення: 01.12.2023).
4. Stiglitz J. Central Banking in a Democratic Society. *De Economist*. 1998. Vol. 146. P. 199–226. URL: <https://link.springer.com/article/10.1023/A:1003272907007> (дата звернення: 01.12.2023)
5. Feldstein M. Dos and Don'ts for the European Central Bank. 2012. URL: <https://www2.nber.org/feldstein/projectsyndicatejuly2012.html> (дата звернення: 01.12.2023).
6. Казначейство банку: навч. посіб. / О. А. Кириченко, М. П. Денисенко, А. П. Гречан [та ін.]. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 461 с. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/3361> (дата звернення: 01.12.2023).
7. Чепелюк Г. М. Аналіз податкового навантаження комерційних банків в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8461> (дата звернення: 01.12.2023)
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 01.12.2023)
9. Сербина О. Г. Вплив оподаткування на дохідність і напрями розвитку банківської діяльності України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. № 20.4. С. 262-268.

10. Сало І. В. Оподаткування банків: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2010. 208 с.
11. Давидкова Н.М. Концептуальні основи визначення податкових діяльності банку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 9, Ч. 2. С. 100-103.
12. Про внесення зміни до підрозділу 4 розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування банків: Проект Закону. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=76904 (дата звернення: 01.12.2023).
13. *Національний банк України: офіційний вебсайт*. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 01.12.2023).
14. Сениц П. Податкове стимулювання розвитку банківської діяльності і в забезпеченні економічного зростання. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2016. № 4. С. 117-127. URL: <http://ibo.tneu.edu.ua/index.php/ibo/article/view/305> (дата звернення: 01.12.2023).
15. *Державна податкова служба України: офіційний вебсайт*. URL: <https://tax.gov.ua/> (дата звернення: 01.12.2023).
16. Укрсиб, Універсал, Приват та інші: банки, які здивували своїми результатами за 2022 рік. *Мінфін*. 2023. URL: <https://minfin.com.ua/ua/deposits/articles/ukrsib-universal-privat-i-drugie-banki-kotorye-udivili-svoimi-rezultatami-za-2022-god/> (дата звернення: 01.12.2023).

References

1. Kan, E. (2020). Masters of Illusion: Bank and Regulatory Accounting for Losses in Distressed Banks. Retrieved from

- https://www.researchgate.net/publication/345364543_Masters_of_Illusion_Bank_and_Regulatory_Accounting_for_Losses_in_Distressed_Banks.
2. Samuelson, P. A. (1983). *Foundations of Economic Analysis*. Retrieved from <https://www.hup.harvard.edu/books/9780674313033>.
 3. Halton, C. (2023). K-Percent Rule: What It is, How It Works. Retrieved from <https://www.investopedia.com/terms/k/k-percent-rule.asp>.
 4. Stiglitz, J. (1998). Central Banking in a Democratic Society. *De Economist*, 146, 199–226. Retrieved from <https://link.springer.com/article/10.1023/A:1003272907007>.
 5. Feldstein, M. (2012). Dos and Dents for the European Central Bank. Retrieved from <https://www2.nber.org/feldstein/projectsyndicatejuly2012.html>.
 6. Kyrychenko, O. A., Denysenko, M. P., & Hrechan, A. P. (2010). *Kaznacheistvo banku: navch. posib.* [Bank treasury: a study guide]. Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury. Retrieved from <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/3361> [in Ukrainian].
 7. Chepeliuk, H. M. (2020). Analiz podatkovoho navantazhennia komertsiiynykh bankiv v Ukraini [Analysis of the tax burden of commercial banks in Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, 12. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8461> [in Ukrainian].
 8. Podatkovi kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI [Tax Code of Ukraine]. (2011). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].
 9. Serbyna, O. H. (2010). Vplyv opodatkovannia na dokhidnist i napriamy rozvytku bankivskoi diialnosti Ukrainy [The impact of taxation on profitability and directions of development of banking activity in Ukraine]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, 20.4, 262-268 [in Ukrainian].
 10. Salo, I. V. (2010). *Opodatkovannia bankiv: navchalnyi posibnyk* [Taxation of banks: a study guide]. Sumy: Universytetska knyha [in Ukrainian].

11. Davydkova, N.M. (2014). Kontseptualni osnovy vyznachennia podatkovykh diialnosti banku [Conceptual bases for determining the bank's tax activities]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, 9, 2, 100-103 [in Ukrainian].
12. Pro vnesennia zminy do pidrozdlu 4 rozdlu XX "Perekhidni polozhennia" Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo osoblyvosti opodatkuvannia bankiv: Proekt Zakonu [On the introduction of amendments to subsection 4 of chapter XX "Transitional provisions" of the Tax Code of Ukraine regarding the peculiarities of taxation of banks: Draft Law]. *Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiinyi vebportal*. Retrieved from https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=76904 [in Ukrainian].
13. *Natsionalnyi bank Ukrainy: ofitsiinyi vebсайт – National Bank of Ukraine: official website*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/> [in Ukrainian].
14. Senyshch, P. (2016). Podatkove stymuliuvannia rozvytku bankivskoi diialnosti i v zabezpechenni ekonomichnoho zrostannia [Tax incentives for the development of banking activities and in ensuring economic growth]. *Instytut bukhhalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii*, 4, 117-127. Retrieved from <http://ibo.tneu.edu.ua/index.php/ibo/article/view/305> [in Ukrainian].
15. *Derzhavna podatкова sluzhba Ukrainy: ofitsiinyi vebсайт – State Tax Service of Ukraine: official website*. Retrieved from <https://tax.gov.ua/> [in Ukrainian].
16. Ukrsyb, Universal, Pryvat ta inshi: banky, yaki zdyvuvaly svoimy rezultatamy za 2022 rik [Ukrsib, Universal, Privat and others: banks that surprised with their results for 2022]. (2023). *Minfin*. Retrieved from <https://minfin.com.ua/ua/deposits/articles/ukrsib-universal-privat-i-drugie-banki-kotorye-udivili-svoimi-rezultatami-za-2022-god/> [in Ukrainian].